

ANY 12 PESSETES ♦ FEBRER 1931 ♦ NUM. 1'50 PESSETES

FOMENT DE
LES ARTS
DECORATIVES
AVINYÓ, 30
BARCELONA

ARTS i BELLS OFICIS

ARTS I BELLS OFICIS

REVISTA MENSUAL IL·LUSTRADA PUBLICADA SOTA EL PATRONAT

DEL

FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES

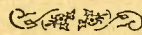
DIRECTOR:

EUSEBI BUSQUETS

REDACTOR FOTÒGRAF:

JOSEP SALA

COL·LABORACIÓ DELS MÉS NOTABLES ESCRITORS D'ART DE LA NOSTRA TERRA

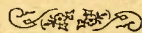

ELS VOLUMS PRIMER, SEGON I TERCER (1927-28, 1929 I 1930)
D'AQUESTA PUBLICACIÓ, REL·LIGATS AMB MAGNÍFIQUES
TAPES DE TELA ANGLESA ESTAMPADES A DUES TINTES I
OR, ES PODEN ADQUIRIR AL PREU DE **25 PTES.** CADA VOLUM

AIXI MATEIX, I A FI DE DONAR MAJORS FACILITATS ALS
NOSTRES SUBSCRIPTORS, ENS ENCARREGUEM DEL RE-
LLIGAT DE LES COL·LECCIONS QUE SE'NS TRAMETIN EN
BON ESTAT AL PREU DE **7·50 PESSETES** CADA VOLUM
COMPRESSES LES TAPES

TAPES SOLTES: **5 PESSETES** CADA UNA

LA COL·LECCIÓ COMPLETA D'«ARTS I BELLS OFICIS» POT
CONSULTAR-SE A L'ARXIU HISTORIC DE LA CIUTAT, PLAÇA
DE LA CATEDRAL I CARRER SANTA LLÚCIA, 1, (CASA DE
L'ARDIACA) TOTS ELS DIES FEINERS, DE DOS QUARTS DE
DEU DEL MATÍ A DOS QUARTS DE DUES DE LA TARDA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: AVINYÓ, 30, PRAL.

FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES

BARCELONA

Característiques de la pintura catalana

Conferència donada a la Sala Parés
per FRANCESC PUJOLS

i II

Catalunya, tradicionalment pictòrica, com hem vist, ha estat el poble que s'ha sabut sumar a aquest atreviment francès, que és una revolució francesa molt més radical que la política, perquè si la política, en el segle XVIII, va enderrocar el fons per tal de restablir les formes clàssiques, la revolució artística de la qual parlem, en el segle XIX va enderrocar la forma clàssica per tal de restablir el fons, que és el que en termes històrics podríem compendiar dient que si en l'ordre ètic França va sortir de l'Edat mitjana per tal de tornar als temps antics, en l'ordre estètic va sortir dels temps antics per tal de retrocedir als temps primitius, i fins a la prehistòria.

I és per això que la revolució artística del segle XX fou tan profunda i arriscada que ha arribat a fer possible la comparació de l'art modern francès amb l'art salvatge dels pobles primitius, en els quals s'han inspirat expressament alguns pintors de les escoles més avançades franceses que, ultrapassant els salvatges, han arribat més lluny que ells amb el cubisme de darrera hora, que va constituir el major esforç que ha fet la humanitat per tal d'arribar a l'expressió directa de l'art, prescindint de les formes clàssiques i de les formes naturals, i cap poble de la terra, ni en l'ordre dialèctic ni en l'ordre ètic, no ha gosat arribar a una revolució tan profunda com França en l'ordre estètic, de manera que el dia de demà, quan hom escrigui la història universal de l'art, podrà dir amb totes les lletres que França ha fet la revolució més gran dels segles, que no és precisament la cèlebre revolució francesa, que no fou sinó una imitació de l'anglesa i del classicisme de la república romana, perquè no es pot negar que els francesos van revolucionar més amb el pinzell que amb les armes i les idees polítiques.

I, per violenta que aquesta revolució francesa sigui, encara que hagi passat quasi desapercebuda per tractar-se d'un ram de l'activitat humana que no té la transcendència pràctica del ram dialèctic o del ram ètic, la terra catalana, amb la seva abundància i persistència pictòrica, s'ha solidaritzat amb França en la història de l'art en el moment d'aquesta gran revolució que trenca les rambles gregues, en les quals els artistes hel·lènics van canalitzar el corrent de les aigües de la vida.

La influència francesa en la pintura catalana és, doncs, una prova de la vitalitat

dels nostres pintors moderns que no sols han sabut comunicar al nostre art l'essència d'aquest foc humit de la pintura francesa, sinó que han fet que, després de la pintura francesa del segle XIX, l'única abundant del segle XX fos la nostra, que avui encara és inèdita per tal com és poc coneguda i poc estudiada.

I si a Catalunya hem vist persecucions polítiques contra els elements socials revoltosos i negatius que viuen i bullen constantment entre nosaltres i que pertorben la nostra vida ètica, no cal dir ni ponderar les persecucions que hauria hagut d'exercir la policia a la nostra terra, per tal de combatre i aturar el moviment pictòric revolucionari, que si no ha commogut les esferes de govern, encarregades de la pau i de l'ordre, és per la mateixa raó que hem emès en parlar de la revolució artística de França, ço és, que l'ordre estètic viu una vida, recollida i independent de l'ordre dialèctic i de l'ordre ètic, que li permet tota mena de convulsions i de contorsions sense que la vida social es commogui, encara que quan aquest art s'incorpora al carrer en l'art públic, com en el cas de l'arquitectura del nostre genial Gaudí, que ha cercat l'emoció de l'art, arribant a les profunditats de l'art de les caveres, l'opinió pública s'enlaira i s'espanta com si veiés concentrats en l'art les imatges dels moviments revolucionaris socials, tan temuts per nosaltres, els homes d'ordre.

Si els francesos i els catalans passem per gent revolucionària, ells, per haver fet una revolució universal i nosaltres per fer una revolució particular contínua, el dia en què serem estudiats en l'ordre estètic se'ns tindrà per més anarquistes que els qui ens van omplir la ciutat d'artefactes explosius de pólvora i dinamita; i si Barcelona, capital de Catalunya, va poder arribar a ésser coneguda, amb raó, amb el nom de la *ciutat de les bombes* perquè és el lloc del món on hom n'ha posat més, estudiat el nostre art, podrà conservar el mateix títol amb menys soroll, però amb més color.

Hom ens podrà objectar que allò que aquesta influència de la pintura francesa, en la pintura catalana dels nostres dies, tingui o pugui tenir de qualitat positiva i de senyal de vitalitat, queda contrarestat pel fet mateix d'ésser una pèrdua de la personalitat que tota influència suposa, i admetent gustosos aquesta objecció, tan oportuna, encara que no destrueix el fons viu del nostre art, i a part que la imitació escolàstica és sempre susceptible d'eclipsar el model imitat, ens trobem davant d'un cas que, si no és de superació ni molt menys, és un cas d'adaptació, perquè, com veurem, els nostres pintors porten a l'estil francès tot el caràcter personal intern i típic de la nostra tradició pictòrica, del qual tindrem el gust de fer una ressenya.

No volem comparar els nostres estimats pintors moderns, influïts i dirigits per l'escola francesa, amb el més gran dels artistes de la pintura i del dibuix de l'època del renaixement italià; però sí que direm que, com aquest príncep cabdal de l'art, han sabut portar a allò que imiten llur geni personal inconfusible.

Si el diví Rafel va començar imitant i copiant el Peruggi, després Sebastià del Plom, després l'escola retratista veneneciana i, finalment, Miquel Àngel, sense arribar mai a un estil lliure d'influències, no hi ha dubte que va portar una harmonia que, si va començar a triomfar i brillar sota el domini de la gràcia del Peruggi, va esclatar meravellosament sota la dominació artística de la grandesa de Miquel Àngel, que amb el seu gran estil acadèmic va proporcionar al geni harmònic de Rafel la visió definitiva que aquest mestre va tenir de la pintura i que fa que aquest pintor únic sigui el cim de la forma pura i perfecta, en la història moderna de la pintura, que va començar pujant fins a Rafel i després d'ell ha descendit fins a arribar a les deformacions de les escoles actuals, que obliden que Rafel fou una evocació llunyana del diví Apol·les.

Assenyalades aquestes característiques de la pintura catalana, que podríem anomenar *exteriors* i que la posen en comunicació i en relació amb els països veïns, passem a tractar d'assenyalar les característiques internes aportades com dèiem a la influència francesa, que són les característiques internes que la diferencien de les altres pintures i li donen el segell que particularitza les manifestacions universals de la vida humana que, essent iguals per tot arreu, tenen diverses concrecions, com la història de la civilització ens ensenya.

La característica general de la pintura de tots els països antics i moderns, en major o menor grau, és la d'ésser un art realista, perquè encara que la poesia té les arrels en la realitat, tendeix sempre als grans idealismes, perquè es pot limitar a cantar l'ànima humana amb els seus ideals. com la música, que és la més idealista de les arts, perquè sense perdre la vida pot perdre el contacte amb la realitat, com l'arquitectura, que idealitza la realitat mateixa, i com l'escultura, que, pel fet de concretar-se a les formes orgàniques, i especialment a l'home, s'estima més l'idealisme, com feien els mestres de l'escola grega, creadors de l'escultura canònica i, per consegüent, clàssica, fins al punt que podem resumir el que dèiem dient que si en totes les arts el realisme és l'excepció, en la pintura és la nota general, i l'excepció està constituïda per les escoles de tendència idealista, com en les altres l'excepció és la tendència al realisme.

I el pes específic del món real ha acabat per dominar tant aquesta art que, embolcallant la figura en el paisatge. ha acabat fent el paisatge sol, ço és, ha acabat per encarnar-se amb la realitat prescindint de l'home.

Itàlia, els Països Baixos, Espanya, Anglaterra, França i tots els països europeus moderns que han produït la pintura, han tendit cada vegada més al realisme, ja que encara que el fi essencial estètic del pintor sigui arribar a copiar la realitat, no en si mateixa, sinó en ço que tingui de viu, que és el que interessa, no deixa d'ésser cert que en l'objectiu fonamental de la pintura existeix la realitat, si no com a contingut, almenys com a continent i a la qual van tendir de la mateixa faisó els pintors dels temps

primitius i de la Roma antiga, que va ésser molt pintora, amb l'excepció sempre divina de la Grècia, que, com en literatura, en escultura i en arquitectura, va saber donar la forma clàssica de l'ideal de l'art a la pintura, que no es va atrevir a tendir cap al realisme fins a darrera hora, moments abans de morir l'art hel·lènic, que ja deixava una herència sense deixar hereus, al contrari dels altres pobles moderns, que estèticament han deixat hereus sense deixar herència, perquè la pintura moderna va passant de poble en poble sense deixar una forma definitiva i sense presentar solució de continuïtat, perquè l'una s'entronca amb l'altra.

La característica de la pintura catalana al bell mig d'aquest realisme general, és la d'ésser particularment la més realista de les pintures europees, i hom podria dir sense exagerar i sense comprometre's en hipòtesis, que Catalunya és pintora perquè és realista, com si el nostre art català més abundant i persistent fos una de les manifestacions més agudes i representatives del nostre realisme ostensiblement palesat en totes les activitats de la vida, des de la més alta a la més baixa, com des de la més pura a la més grollera i com de la Ciència universal a la política i al comerç.

Si comparem el realisme de la nostra pintura amb el de les tres pintures veïnes esmentades, la castellana, la italiana i la francesa, que la volten ètnicament, veurem el contrast entre el nostre realisme i el d'aquests altres països gloriosos, en cada un dels quals la realitat pictòrica apareix com a cuita i amanida ensems que vestida amb el ropatge de l'ànima del pintor i de l'ànima de la terra productora, mentre que en la pintura catalana el realisme apareix cru i nu, sense amaniments ni vestits, com si no hagués passat pel foc de la creació de l'artista, ja que el pintor català se'ns presenta com si només s'interessés per la realitat en ço que té de més vivent o com per la realitat pura i neta quan es tracta d'un pintor sense sensibilitat, que també n'hi ha.

Si en les tan glorioses arts italiana, castellana i francesa, encén o mulla la visió inflamada o fresca, un ambient quasi líric, més o menys contingut per la tendència general de tota la pintura al realisme, que és un ambient ric i auster en l'art de l'Espanya castellana, que va donar la més alta i portentosa nota de severitat artística coneguda, humit i tendre en l'art francès que viu i alena en una atmosfera lleu, amanida amb les aigües etèries del Sena i dels altres rius de França, barrejada amb l'aigua de les boires que encara és més etèria, perquè no toca a terra, plena de llum humitejada i d'humitat lluminosa, i finalment rica en mines i transparències d'or verd, com l'or de la molsa, en l'art italià, que cou el seu realisme a la cuina d'aquesta terra de cuiners que, presidida per Roma, després d'haver donat lleis jurídiques al món antic, estant en ple apogeu va donar les lleis de la cuina de l'època moderna, en plena decadència, quan tots els fondistes de la terra eren italians, mentre ens donaven igualment òperes i tenors, tal com

durant el Renaixement ens van donar les lleis de la pintura, quan la Itàlia del nord, presidida per Florència, ressuscitant l'antiga Etrúria, destruïda en l'antiguitat pels romans, va saber fer renéixer Itàlia apoderant-se de la mateixa Roma, vencent-la i dominant-la amb les arts i les lletres, tal com Roma havia dominat l'Etrúria amb les armes i les lleis, el realisme català respon a un ambient que no ha passat per la cuina, ni pel fogó, ni pel cuiner, sinó que va directament de la realitat a la tela, com els menjars que es mengen crus i que van directament de la matèria orgànica que els produeix a la boca del consumidor.

I encara que podríem esmentar un catàleg llarguíssim de pintors i pintures de la terra catalana que demostrarien palpablement, d'un a un en conjunt i en detall, la nuesa i la cruesa del nostre realisme típic, malgrat les excepcions que hi trobaríem, com el cas de l'Anglada i d'en Nonell, comparat amb la severitat castellana, la brillantor italiana i la suavitat francesa dels realismes que tenim més a prop, ens limitarem a estudiar els nostres dos pols pictòrics significatius del nostre art històric i geogràfic, que són Ribera i Cézanne, pol sud i pol nord respectivament, com ja hem dit, i dels quals hem promès parlar.

Tots sabem que el realisme cru i nu de Ribera i de Cézanne, pintat l'un per un valencià del segle XVII i l'altre per un provençal del segle XIX, mentre al voltant de l'eix que aquests dos pintors aguanten com un pinzell gira l'esfera pictòrica catalana, és un realisme que precisament per la seva cruesa i nuesa, paleses, ha constituït sempre un problema sense solució per a la crítica espanyola i francesa, perquè si a Espanya hom no troba manera de classificar Ribera en l'escola castellana, ja que malgrat la comunitat de realisme genèric existeix una diferència específica radical, que és la que ara esmentem, a França passa exactament el mateix amb el cas de Cézanne, que, malgrat la comunitat cronològica que l'uneix a l'escola impressionista, no troba la manera de classificar-lo entre els pintors que la constitueixen, perquè la diferència entre Cézanne i la pintura francesa de la seva època és tan marcada com la que el nostre Ribera té respecte de la castellana, que abraça Andalusia, Castella i Aragó, que és allí on va brillar successivament en els temps tradicionals.

Ni el realisme de Murillo, de Zurbarán, de Velázquez i de Goya no es pot classificar en l'ordre del de Ribera, ni el realisme impressionista que va des de Wateau a Rénoir pot contenir el geni cru i nu de Cézanne, que si amb un pintor pot ésser comparat és amb Ribera, no sols per la semblança i la igualtat de la visió, la forma i el color i el concepte característic esmentat general al nostre art, sinó per ésser els pols d'un mateix cicle de civilització i els caps d'una mateixa cultura geogràfica amb relacions determinables.

Moltes són les coincidències de concepció i de tècnica que podríem trobar entre aquests dos pintors que enquadren la nostra tela pictòrica i que, havent estudiat tots dos a Itàlia, ni l'un ni l'altre no van sofrir cap influència profunda en aquell país de la pintura; però considerem que l'important es aplegar-los en una sola classificació no solament

per tal de resoldre el problema de la crítica de la pintura catalana, assenyalant la unitat de caràcter, sinó per tal d'ajudar a resoldre el problema de la crítica general espanyola i francesa, separant de la pintura castellana i de la pintura francesa aquests dos genis que desorienten i dificulten la classificació i els ordres crítics, i classificats dintre de la pintura catalana no sols es relacionen entre si, i amb tot el nostre moviment pictòric, sinó que fan veure clarament la característica que acabem d'assenyalar i que és precisament la que la pintura catalana dels nostres dies ha portat a la influència de l'estil francès, que si entre els fills del Sena és ple d'un realisme suau i vaporós, entre nosaltres ofrena un realisme cru i nu, com el que trobem sempre, i en tot temps, en la pintura catalana, que ha portat aquesta nota típica a l'escola francesa, com Rafel porta l'harmonia a la gràcia del Peruggi, a la sensualitat dels venecians i a la grandesa de Miquel Àngel.

Passant de l'estudi de les característiques internes per tal de tornar a les externes, després d'haver parlat de les influències ètniques rebudes i sobretot de la influència voluntària francesa, parlarem de les influències que la pintura catalana començà a exercir: direm que, tornant al que dèiem d'aquesta influència francesa sobre la pintura de Catalunya, hem d'afegir que hom no ha d'oblidar que la pintura de Cézanne compresa en el nostre cicle de civilització i dotada dels caràcters que li hem assenyalat, ha tingut una influència que podem qualificar *d'enorme* en la pintura francesa posterior a l'impressionisme, perquè Cézanne, que és el Ribera modern, ha tingut una influència capital en l'art francès que no sols és comparable, sinó molt superior a la que França ha tingut damunt dels nostres pintors i que no cal dir que recorda i evoca la que Ribera, conegut per *l'Espanyolet*, va tenir a l'escola napolitana, de la qual ell fou el veritable geni.

Però la nostra influència no sols s'estén damunt del país que, com França, ens ha influït modernament, sinó vers la pintura de les terres castellanes, que tanta influència va tenir sobre nosaltres durant els segles xvi, xvii i xviii. Els nostres pintors van penetrant lentament en el món ple de la tradició sublim i esplendorosa de la pintura castellana d'aquests segles esmentats, com tornant els tresors d'aquells temps que Andalusia, Castella i Aragó ens van deixar tan noblement i tan generosament.

Catalunya, exceptuant la influència política, que ha arribat a ésser l'obsessió d'Espanya entera, i de les seves excursions i exportacions comercials, no havia començat a influir en cap ram de l'activitat humana, perquè a Espanya, fora de les terres catalanes, hom sent actualment una influència marcada i general del geni admirable del poble basc, que en pensament, en art, en organització, en finances i en empreses ha dominat completament la resta d'Espanya.

La pintura basca, d'influència marcadament alemanya, ha estat la que ha donat la immensa majoria dels pintors que avui representen la pintura espanyola davant del món,

com ha donat els pensadors i els financers de què parlàvem. La influència de la pintura de Bascònia comença a ésser substituïda dolçament, i d'una manera insensible, per la influència de la pintura catalana; però així com els bascos dominaven més amb llur pròpia persona i amb llur nom, i tenien poc camp d'acció per a llurs influències, els pintors catalans exerceixen llur influència sense sortir de llurs tallers, d'on, si comencen a sortir llurs obres, no n'han sortit encara ni llurs persones ni llurs noms.

FRANCESC PUJOLS

Les exposicions

F e b r e r

GALERIES LAIETANES

Agapit Casas Abarca. Les seves obres són distribuïdes en *Paisatges de Camprodon*, *Jardins de Barcelona* i *Platges de Sitges*, executades amb tècniques diferents dins de la manera elegant de fer d'aquest artista. Platges de Sitges amb fineses extremes, clares, amb caràcters d'aquarel·la; ambients de sol sense que aquest hi sigui enluernador.

Jardins de Barcelona amb aspectes bonics, àgils de color, molt pastats, com tota la seva obra.

Paisatges de Camprodon, més fermes, tècnica de pinzellada espessa, aplastronada; dóna contrallums atenuats, vagarosos dins una exuberància de natura.

Marian Feles. Detallista, sota una tècnica, si bé amb poca transcendència, amb certa particularitat. De vegades en una tela és gairebé tractada en blanc i en altres en to completament oposat: quan pinta recons del moll. En aquests quadros, els millors seus, barques i aigua prenen un to greu i fort, amb caràcter propi.

Xerinius. Dibuixos fets amb destresa, simplement. Figures gracioses, algunes de les quals ens recorden les d'En Junceda. D'altres són, amb tot, més personals: quan representen passatges de la vida del Crist. En aquests les figures són interpretades (sempre, és clar, dins el caràcter llur d'il·lustració) amb un sentiment greu que no tenen les altres. Dibuixos en conjunt colorits a l'aquarel·la. Xerinius se'ns demostra amb ells com un àgil il·lustrador.

SALA MARAGALL

Barrau. Pinta rostres rosats sempre plens de frescor, iguals tots, immobilitzats; visions idèntiques, cossos que es repeteixen; figures que ens donen la sensació d'ésser buides com si fossin de cera colorida. Perquè, això sí, el color és abundant, Barrau gira els ulls, només els ulls, però, cap a En Sorolla. Aquella lluminositat de l'artista passat, evidentment el té encisat. Barrau agafa temes de tipisme (vestits, paisatges d'Eivissa) i hi vessa la seva paleta. Quant als seus interiors, ens recorden, encara que amb millor qualitat, els d'En Martí Garcés. Les figures que s'hi mouen són il·luminades en llur perfil per llums exteriors a posta, i aconsegueix l'efecte per a emportar-se'n l'atenció general amb una bellesa massa despullada de severitat. Cal reconèixer, però, que hi ha alguna figura amb força gracilitat, com en *Aiguadera*; però aquest desig persistent, remarcable en totes les seves obres, d'enlluernar, el fa inferior, com en *Sota l'emparat*. Valer-se d'aquests mitjans exteriors és lliurar-se a la comoditat i arribar triomfalment al convencionalisme. ¿Com pot perdurar, doncs, aquesta pintura damunt el temps?

Manuel Humbert. Ja vàrem parlar de la personalitat destacada de Manuel Humbert entre els nostres artistes d'avançada amb motiu de la seva proppasada exposició de guaixos. Si aquells despertaren en molt el nostre interès, aquests quadros, pintura a l'oli, ens tornen a llevar igual interès. Nova força, altre escorcollar camins en canviar de tècnica. Aquells ambients que ens va presentar, creats dins la imaginació, són canviats per l'estudi determinat de la figura i sols podem gustar-los en dues teles: *La parella* i *Figures*. La seva personalitat, tan sensible, varia. Aquesta vegada la consistència ve a ocupar el lloc de la finor dels guaixos; el sentiment persisteix encara en la seva obra, però la qualitat bona d'aleshores ha disminuït perquè l'Humbert ha de cercar moltes més coses en la pintura a l'oli. Remarquem, tot i això, les seves teles molt notables, *Noia dels rinxols* i *Cap de dona*. Els nus, plens de gest, voldríem veure'ls, però, individualment tractats amb diferència de color. ¿Per què aquesta manera de fer-los tots d'un to general, terra groc?

LA PINACOTECA

Rafael Llimona. De vegades entra en la simplicitat, i és quan el seu temperament queda dins un aspecte *nou*, com en 2, 6, 4, 20, estudi en esbós del seu quadro premiat en el Concurs de Barcelona. Llavors és quan els seus paisatges queden frescos, tous. Eliminant minuciositats, els fa més juvenívols, que d'altres fets amb precisió, no deixant però, de treballar aquells primers amb consciència. 21 *Dona nua*, amb força personalitat d'execució, ens sembla errada de dibux. 18 i 19, retrats bons, amb massa tècnica potser, contrasten amb la simplicitat dels paisatges.

FOTOGRAVATS

TRICROMIES - AUTOTIPIES

Tapissaria de Perfecte Llosà

Especialitat en sillons forrats de pell i Transparents opacs per a suprimir els porticons S'entapissen parets i tota mena de cadiratges i Confecció i de cortinatges i fundes i i

Barcelona
Balmes, 128 :: Tel. 73434
(tocant a Rosselló)

teixits per a mobles i decoració
catifes, tapissos Aubusson, teles Jouy,
estors i cortinatges, passamaneria

Albert Cronc

Rambla Catalunya, 32
Telèfon 17476
BARCELONA

Casa Central:
23, 25, 27 i 29, rue du Mail
PARIS

Cristalleria Catalana, S. A.

SUCCESSORA D'E. BUXERES, BUXERES I ABELLA, LL. RIGALT I J. COLL ESCOFFET

Conseller Delegat i Director Artístic:
LLUIS RIGALT

Central: Ronda de Sant Antoni, 56 - Telèfon 22055

Sucursal A: Paloma, 50 - Telèfon 10665

Sucursal B: Sardenya, 519 - Telèfon 54085

Sucursal C: Carme, 50 i 52 - Telèfon 15425

Vidrieres d'art - Muntures en plom i llautó - Esmalts al foc damunt vidre, cristall i ceràmica - Vidres i cristalls plans i corbats - Baldoses - Baldosetes - Gravats - Biselats - Miralls - Mares - Motlures - Articles d'escriptori, etc.

Medalla d'Honor: Barcelona 1923

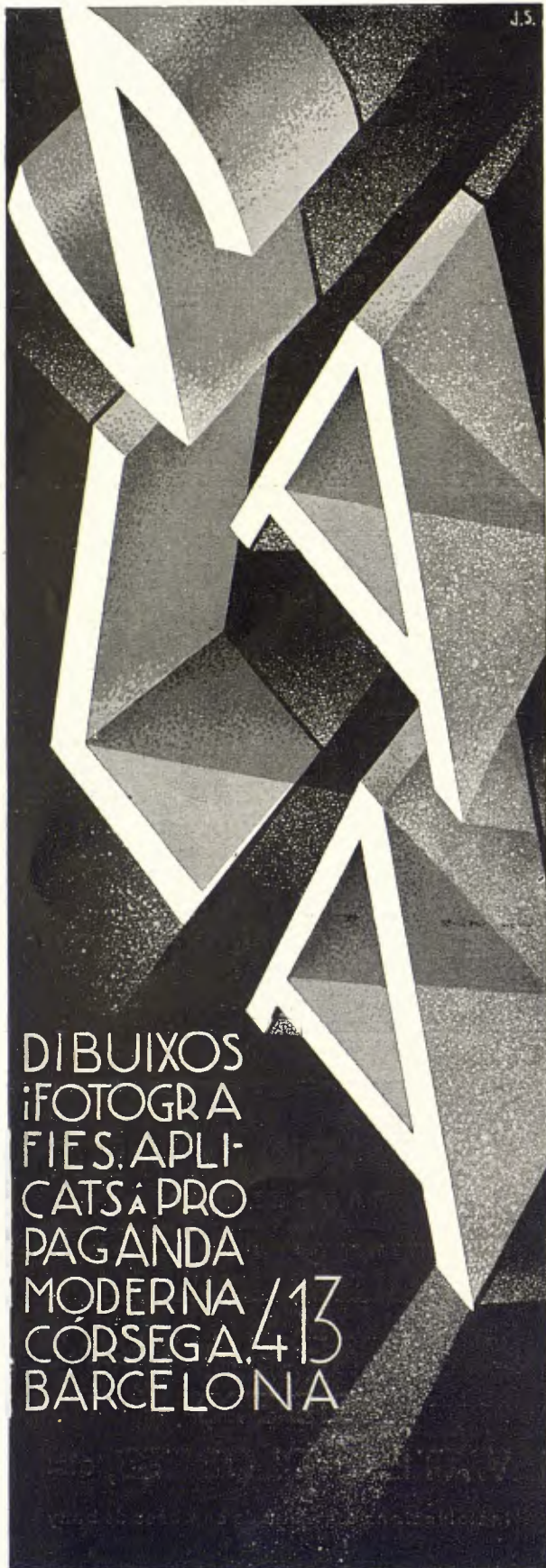
Medalla d'or: París 1925 - Gran Premi: Barcelona 1929

S. VERDAGUER BARCELONA

DESPATX: TALLERS:
RDA. UNIVERSITAT, 9 CARRER ENTENÇA, 39
TELÈFON 10421

BANYERES-LAVABOS
BIDETS
WATERS-CLOSETS, etc.

Instal·lacions completes de cambres de bany

DIBUIXOS
i FOTOGRAFIES APLICATS A PROPAGANDA MODERNA
CÓRSEGA, 413
BARCELONA

LA PINACOTECA

DE GASPAR ESMATJES

MARCS - GRAVATS - SALA D'EXPOSICIONS

Passeig de Gràcia, 34 - Barcelona

PINTORS DECORADORS

VILARÓ i VALLS

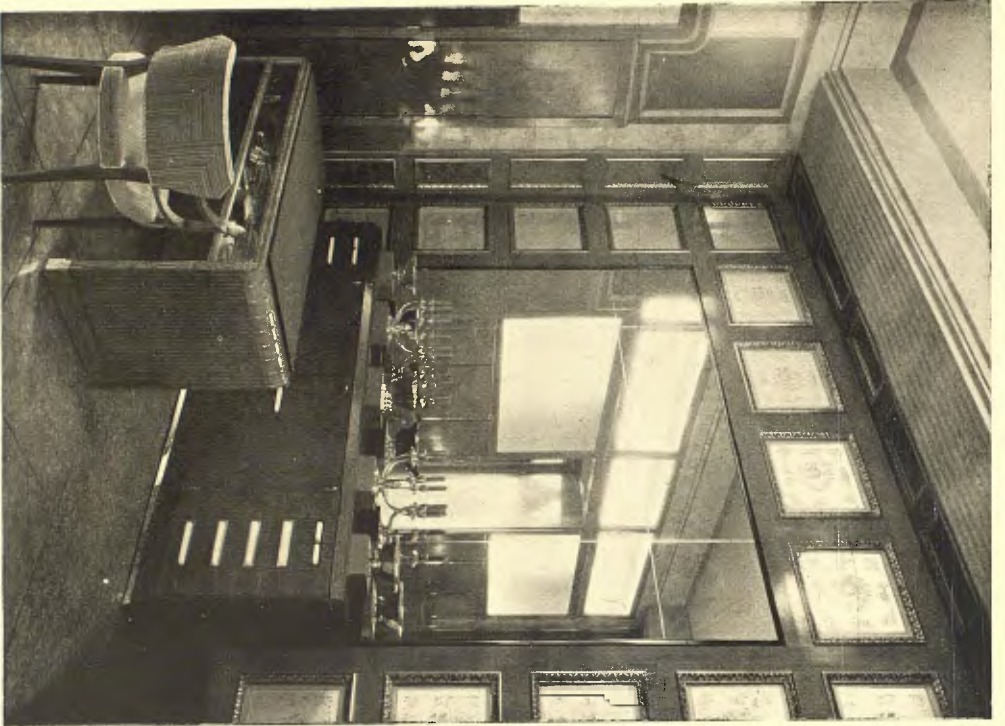
Muntaner, 155 - 157 - Barcelona

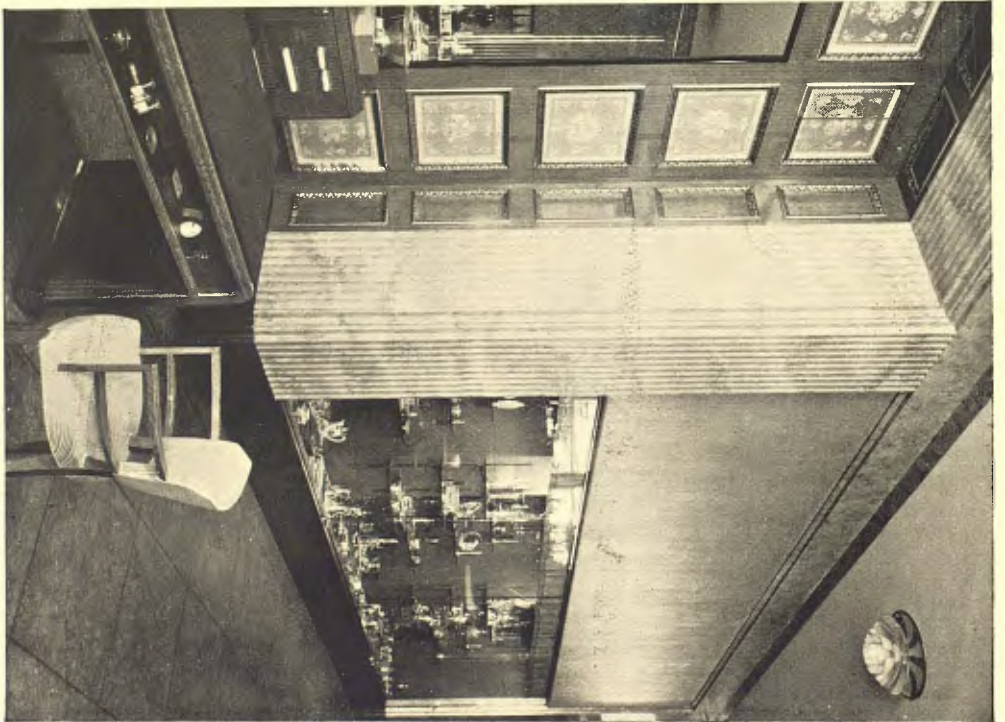
El nou establiment de Joieria Cabot

S. Marco, decorador

CLIXÉ FOTOS "ALBERTI"

Joièria Cabot

Detalls de l'interior

S. Marco, decorador

CLIXÉS J. SALA

RIBERA

SEL·LECCIONS
EN BOMBONERIA

NOVETATS
PER A REGALS

4, PASSEIG DE GRÀCIA, 4
BARCELONA

JAU ME BUSQUETS

RELLIGADOR DE LA REVISTA
"ARTS I BELLS OFICIS"

Belligaments de tota mena

Treballs de bibliòfil

Treballs econòmics

Maurici Serrahima, 1 bis
Barcelona (Gràcia)

GUIA DE LES ARTS I BELLS OFICIS

Antiguitats

ESCLASANS VDA. TRIUS, MARIA; Pietat, 10

Antiguitats (Restauradors d')

FORCADA, PERE; Palla, 12

Azulejos de Talavera

REIG, ENRIC; Avinguda Alfons XIII, 377. Tel. 76352

Ceràmica

CASADEMUNT, MODEST DE; Fàbrica a Sabadell. Exp.
i venda. Claris, 119.

S. A. XUMETRA; Bruc, 56. Tel. 11918. Sucursal: Sant
Andreu. 299.

SUNET URGELLÉS, S.; Carrer n.º 4 (Sans). Tel. 32523

VICENS, CASIMIR; Tallers. 72. Tel. 15644

Computadors d'aigua

PUJADAS, ISIDRE; Aribau, 56. Tel. 70712

Construcció i decoració

DOMINGO I JOVER; Diputació, 163. Tel. 30897

MOYA, J.; Aragó, 184 Tel. 73852

ROCA I ANGERRI; Corts, 306-308. Tel. 30277

Constructors d'obres

AGUSTÍ, JAUME; Aragó, 222, ent. Tel. 11966

Contractistes

SOCIETAT ANONIMA DE CONSTRUCCIONS; Pe-
lai, 50. Tel. 14918.

PAMIES GERMANS; Via Laietana, 54. Tel. 22186
TORRES, ANTONI; Diputació, 290, ent. Tel. 18097

Decoradors

BUSQUETS, EUSEBI; Aragó, 334, 3.º, 1.

Decoradors en laca japonesa

SARSANEDAS & WOKAMOTO, S. EN C.; Campo Sa-
grado, 28

Decoradors d'interiors

COSP, VDA DE PERE; Rosselló, 231. Tel. 73574

Dibuix i pintura (Efectes de)

GUARDIOLA, Y. Suc. Frigola i Queralt; València, 199
Tel. 74205

HORTA, CASA MIQUEL; Avinyó, 7. Tel. 14993

TEIXIDOR, ANTIGA CASA; Rambla de Catalunya, 89
Tel. 70672

TEXIDOR, VDA. D'E.; Ronda S. Pere, 16. Tel. 11623

Ebenistes

CAMPAÑA, JOAQUIM; Còrsega, 561

FRANCOLÍ, JOAN; Vallhonrat, 30. Tel. 34749

LINARES, A.; Riera Alta, 21. Tel. 15353

RIBAS, VDA DE JOSEP; C. de Cent, 329. Tel. 14657

(Vegi's la pàgina següent.)

GUIA DE LES ARTS I BELLS OFICIS

(Vegi's la pàgina anterior)

Electricistes

FRANCH, JOSEP; Corts, 682. Tel. 16621

Escultura i decoració religiosa

ESPELTA; València, 200. Tel. 78001

Escultura religiosa i decoració

CASTELLANAS, TALLERS; Balmes, 123. Tel. 71237
RIUS, CLAUDI; Rosselló, 195. Tel. 74201

Estereotípi i Galvanotipografia

ROCA GERMANS, S. L.; Corts, 462. Tel. 34826

Estucadors

CASA PETIT-RAMON GAUSSET; Rocafort, 108. Tel. 30966

Fotografia (Materials per a la)

RIBA, VÍDUA D'ENRIC; Rda. Universitat, 37. Tel. 18651

Fotògrafs

AREÑAS, RAFAEL; Passeig de Gràcia, 21

Fotògrafs industrials

«ALBERTÍ», FOTOS; València, 312. 1. 2. Tel. 78256
SALA CAMPAS, JOSEP; Córsega, 413, ent. 2.

Fotogravadors

ESTEVE FELIU, FRANCESC; Via Laietana, 15. Tel. 17069

Fumisteries

MAS BAGÁ, S. A. M.; València, 346. Tel. 37016

Fusteries

MONCANUT, FILL DE D.; Paris, 125. Tel. 70966
NIUBÓ I CIA., BALTASAR; Pge. Forasté, 17. Tel. 72553

Fusteries mecàniques

BIOSCA, PERE; Sant Gervasi, 103. Tel. 74714
MANA, JOAN; C. de Cent, 63. Tel. 30633
RUIZ, JOAN (Successor de Calonja); Roger de Flor, 141

Galeries d'art

AVINYÓ, GALERIA; Avinyó, 25. Tel. 24070
SALA BARCINO-V. GARCÍA SIMÓN; Rbla. Catalunya, 29. Tel. 15677

Guixaires adornistes

A VILA, JACINT; Passeig St Joan, 73. Tel. 75071
CASASÚS, JOSEP; C. de Cent, 474. Tel. 53712
COLL, PERE; Corts, 473. Tel. 34673

Imprentes

TOBELLA, RAMON; Carme, 18. Tel. 19634

Joiers

SUNYER, RAMON, Granvia, 660. Tel. 11247

Joiers-Rellogers

ROCA, JACINT; Rambla del Centre, 33. Tel. 19562

Làmpares

BALCELLS, FRANCESC; Rambla de Catalunya, 29. Tel. 14264

BIOSCA I BOTEY; Rbla. Catalunya, 129. Tel. 73536
CORBERÓ, PERE; Aribau, 103, taller. Tel. 71372

Marc, gravats i imatges

SERRA JOAN; Canuda, 33. Tel. 17207

Marc i Motlures

AMIGÓ, ANTIGA CASA; Petritxol, 10

Metallistes

BIOSCA I BOTEY, Rbla. Catalunya, 129. Tel. 73536
BOLIBAR, SANTIAGO; Rbla. Catalunya, 43. Tel. 19543
CORBERÓ, PERE; Aribau, 103, taller. Tel. 71372
DOMÈNECH, OCTAVI; Tallers, 45. Tel. 16306.

Miralls

TERRÉS CAMALÓ, EVARIST; Làuria, 9. Tel. 12037

Mobles i decoració

CASAS, LLORENC; Galileu, 50-51-53. Tel. 30537
PARCERISAS I CIA.; E. Granados, 90. Tel. 72573
PRAT, JOSEP; Ferlandina, 67. Tel. 18286

Mosaics

ARMENGOL, ANTONI; Diputació, 222. Tel. 21571
ESCOFET I CIA, S. EN C., E. F.; Rda. Universitat, 20. Tel. 12992

Mosaics ceràmics de grès

PUJOL I BAUSIS, FILL DE JAUME; Tallers, 9. Tel. 15864

Mosaics romans

QUEROL, ELISEU; Dos de Maig, 273. Tel. 50383

Motlures, marcs i miralls

ANDREU, CASA; Salmerón, 81. Tel. 74775
GASPAR, JOAN (Casa Benítez); Consell de Cent, 323. Tel. 12064

Papers fotogràfics

LLIMONA, JOAN; Pere IV, 179. Tel. 51391

Papers pintats

GIRONA, JOSEP; Corts, 661. Tel. 53536
GUASCH, FILL DE JOSEP; Rauric, 8. Tel. 10686
LLOP, JOSEP; Rbla. Catalunya, 59. Tel. 13284
MARTINEZ, LLUIS; Av. Alfons XIII, 367. Tel. 77817
RENALIAS, C.; Pi, 11

Parquets i decoració

PLANELLS, QUERALTÓ I CIA. S. L.; Sta. Elena, 6. Tel. 16843

Pintors decoradors

BERNAT, JOSEP; Corts, 645. Tel. 26686
CALVET PARTAGAS; Sant Honorat, 7. Tel. 19365
CASALS PEYPOCH, J.; Roger de Flor, 164. Tel. 55037
PASCUAL, PERE; Mallorca, 255. Tel. 70702
VILARÓ I VALLS, S. A.; Muntaner, 155-157. Tel. 76472

Pintors escenògrafs

ESCENOGRAFIA BATLLE I AMIGO; Borrell, 210

Portes de ferro

IBAÑEZ, R.; Villarroel, 181. Tel. 72624

Projectes de mobles i decoració

BARÓ, CARLES M.ª; (S. G.) Musitu, L

Propaganda (Articles per a)

BASA I PAGÈS; Calàbria, 66. Tel. 33368

Reproduccions d'Art escultòric

LENA, S. A.; Rosselló, 238 (tocant al Pas. de Gràcia)

Retauls, daurats i policromia

SABATÉ PASTOR, BONAVENTURA; Aragó, 187

Serrallers

ANDORRA, JOSEP; Sant Pau, 69. Tel. 17204
RAMIS, JOAN; València, 436 (prop Marina) Tel. 53702
ROSICH, RAMON; Perill, 7 i Llibertat, 6. Tel. 72004
SARRIAS, MANUEL; (S. G.) Bolívar, 22. Tel. 70005

Talladors i gravadors de cristall a la roda

ESCOLÀ, MIQUEL; Alcolea, 135 i Meior del Palau, 38. Tel. 30306

Tapissers

LLOSÀ, PERFECTE; Balmes, 128. Tel. 73434

Tapissos i catifes

AYMAT, TOMÁS; Carrer d'en Villà, ST. CUGAT DEL VALLES, Tel. 20

Teixits per a mobles i decoració

TRONC, ALBERT; Rbla. Catalunya, 32. Tel. 17476

Tintorers

RIALP, TINTORERIA; Diputació, 298. Tel. 18187. Suc. n.º: Regina Pacis, 9. Suc. n.º 2: Avinguda Alfons XIII, 520. Tel. 76551

GALERIES LAIETANES

Rafael Sancho. Dels quadres d'aquest artista, el 9 *Segovia* és el millor, i segueixen 1, 3, 10. Pintura simple, d'un sol pla, li manca aquella maduresa en el treball que fa la consistència.

Bònics aspectes són aquests paisatges castellans. L'artista es subjecta al caràcter d'ells, terra d'esplanades soles, donant-los una lluminositat dolça, atenuada. Les notes les trobem més fresques d'execució i desimboltes.

Ochoa. Demuestra una tècnica de bon gust, treballada amb diversos procediments: 10, 17, 2. Emportat per ella se'n va cap a un caràcter d'il·lustració subtil i ensems rígid, influenciat per complet pel treball artístic que es fa ara a l'estranger. (3 i 35 dos perfils.) En altres obres, dins d'aquest mateix caire, expressa la figura amb un sentiment imaginatiu, com en 19. En la pintura a l'oli, Ochoa vol destruir la tècnica minuciosa per lliurar-se a la llibertat del sentiment pur, el qual no deixa d'ésser un altre aspecte del convencionalisme. 1, 7, 14, 15, 18, 9, 22. Per aconseguir-ho no li manquen pas condicions, puix que aquestes teles tenen prou equilibri i algunes força expressió, i en conjunt més tendresa en la forma d'executar-les que en les altres obres. Però tot just està en els principis d'aquest nou camí, si bé aconsegueix deslliurar-se del treball anterior, el qual ja domina i no pot donar més de si.

ELVIRA A. LEWI

L'art contemporani

Conferència llegida per l'autor al "Rotary Club"

Deixeu que us retingui uns moments per a parlar-vos de les tendències de la pintura contemporània, tema que fins a cert punt m'ha estat imposat, però que tractaré amb el més gran interès.

Per dir-vos alguna cosa sobre les tendències de la pintura contemporània i de l'art en general, he de fer abans una mica d'història.

Ja sabeu que l'art és un sentiment innat en els éssers humans. L'home, ja en els temps més remots, va sentir la necessitat de posar en joc les seves condicions d'artista. I començà per decorar amb dibuixos grollers i elementals els seus útils de treball i de lluita. I tallà el mànec de les seves eines i decorà les parets de les coves. Altres més hàbils aleshores vingueren i reproduïren la vida dels animals en una forma (en certs casos) prodigiosa, com en les cèlebres pintures rupestres de les coves d'Altimira.

La història de l'art és, ben segur, la part més agradable de la història de la civilització. En estudiar-la veiem com cada poble i cada època crearen el seu art, el qual responia a llurs necessitats i gustos.

En conseqüència, l'art d'avui ha de respondre fatalment als gustos i a les exigències de la vida moderna.

Cada època produeix artistes més o menys grans; però, sigui la que sigui la valor dels artistes que produeix, llurs obres reflecteixen el temps en què viuen, àdhuc sense ells donar-se'n compte. Això és tan cert que fins els que no copiaren la vida que es desenvolupava a l'entorn llur, fins aquells que desviats volgueren interpretar escenes de la vida passada, àdhuc en aquests, llur obra, per molts aspectes curiosos, denuncia l'època en què es produí. Imagineu, per exemple, un pintor d'avui que preté pintar un circ romà. Els cristians llançats a les feres. La tela, ben segur, esdevindria un dipòsit d'anacronismes, el treball serà més o menys feliç, però aviat ens donarem compte que aquesta pintura, tan absurda com aquella que sobre el mateix tema fou pintada fa trenta anys, per un altre artista, li és, però, ben poc semblant. La pintura d'avui és, ben bé, una altra cosa. Sense voler, la visió ha esdevingut tota una altra. Nosaltres ja no ens imaginem els romans com se'ls imaginaven els nostres pares. Els romans, és clar, són els mateixos: la història, en aquest aspecte, no gaire nova, ben poc ha avançat en aquests darrers trenta anys quant a documentació. Però si els romans són els mateixos, nosaltres som uns altres, som molt diferents dels nostres pares; la nostra sensibilitat és una altra i és fàcil que els romans interpretats pel pintor d'avui es ressen-

tin de l'ambient de l'hora. Seran uns romans creats per aquell que, en voler interpretar el bramular dels lleons del circ romà, escolta el jazz-band que li dicta un aparell de ràdio d'un veí.

Vegeu en les vostres cases una fotografia, un ventall, un bastó, qualsevol record que havia pertangut als vostres avantpassats, i amb facilitat endevinareu, poc més o menys, de quin any són. La moda, el gust, la necessitat utilitària els infongué un segell inconfusible: el segell del seu temps.

La pintura contemporània té característiques molt especials; d'ací a pocs anys la nostra època ens semblarà plena d'ambició i d'esperit de recerca. Abans, fa dos o tres segles, naixia un pintor; els seus pares l'enviaven al taller de més fama de més a prop. El jove admirava el seu mestre, el copiava, rebia la seva influència. En desenvolupar-se la personalitat, creava el seu estil, sempre dintre d'horitzons limitats. Si la sort protegia el pintor novell, uns viatges (en casos rars) difícils i exposats li feien possibles influències d'escoles d'altres països, sovint d'aquell país meravellós: Itàlia.

Els esdeveniments se succeïen amb calma; l'artista, lentament, enriquia el talent, madurant el treball calmós i assenyat.

Es conta que Murillo rebé la influència de Van-Dyck per conducte d'un pintor anomenat Pedro Moya. Aquest pintor, que féu coses molt apreciables, estigué a Flandes amb els *tercios*. Com que allà veié obres de Van-Dyck, volgué treballar amb ell, i romangué vora el mestre en els seus tallers d'Anglaterra i Flandes. De retorn a Sevilla, mostrà al seu amic Murillo les obres fetes prop de Van-Dyck, influïdes per les tonalitats argentades i pels grisos característics del gran pintor flamenc. El gran mestre sevillà, que fins aleshores solament havia pintat amb gama daurada, evolucionà i les seves teles prengueren les tonalitats grises i argentades que caracteritzen també les obres de la segona època de Murillo.

A un pintor d'avui, en canvi, les coses han de succeir-li d'una manera molt diferent.

Quant a l'artista d'avui, les coses esdevenen d'una manera molt distinta. El pintor neix, els seus pares tenen mil dubtes. Té condicions? No en té? Per a certes escoles en fan falta tan poques, que sempre es troba un optimista que encoratja el minyó. El minyó fa molts viatges còmodament, ràpids, rep infinitat d'influències i es troba amb mil camins oberts al seu davant. Ell no pot pas ésser un pintor d'escola sevillana, o de l'Escola d'Anvers, o de qualsevol altra escola, car les coneix totes i voldria assimilar les millors característiques de cada una.

L'artista d'avui, requerit per tanta diversitat de coneixements, voldria en un esforç sublim resumir l'art de tots els temps, la sensibilitat de moltes i diverses latituds. Els acantonaments de les antigues escoles de Bèlgica, d'Holanda, d'Espanya, ja no són pos-

sibles. Avui un artista de Nova York i un altre de Sevilla estan més a la vora del que ho estigueren en el segle XVII un extremeny i un català.

Considerem el contrast d'aquest pintor que en el seu taller del darrer pis d'un gratacels sent el vent càlid dels aeroplans trepidants, que tant il·lusionen els fervents del motor, amb aquell pintor quatrecentista que en la vida pacífica del convent pintà la vida dels sants en els murs del claustre, on tot era recolliment i serenitat.

Com voleu que s'assemblin l'artista d'ahir amb el d'avui? Aquell visqué per l'art i per a l'art; no va conèixer del món altres sorolls que els de les tempestes que s'anuncien, vénen i se'n van majestuosament, o bé el del galop dels cavalls, o els crits de les veïnes quan discuteixen.

L'artista d'avui, fill de la seva època, amb tots els defectes i virtuts d'aquesta, crea unes modalitats noves. Manca a l'home d'avui el fer-se un nom el més ràpidament possible. L'artista vol obtenir una còrtica màxima de les seves obres i ho sacrifica tot a aquest fi. Sí: organitza amb ajuda dels marxants un sistema de *réclame*, o molts sistemes i molts reclams.

L'artista, en aquest aspecte, és un producte del nostre temps, una víctima del nostre temps, té tots els defectes i totes les virtuts dels nostres dies. Ell mai no hauria arribat al grau de perfecció mecànica i de progrés material en què vivim. L'artista està més a prop del sentir i del pensar d'aquell personatge, príncep persa, al qual, en presentar-li un súbdit diabòlic, inventor d'un vidre irrompible, amb el qual desapareixia la fragilitat i la gràcia dels beires exquisits i tirava per terra la tradició, donà ordre de tallar el cap a l'inventor.

I és que el respecte a les lleis naturals està tan íntimament lligat amb el sentiment de l'art, que de vegades aquest i el progrés material resulten antagònics. L'artista, tingueu-ho en compte, gaudeix embellint la vida. Tots som, més o menys, artistes: el pastor, que en els moments de lleure decora el seu bastó, la noia que per gust broda els seus ornaments, Moré quan estilitza més i més les línies d'un auto, viuen moments d'una pau interior que cada dia es fan més difícils.

Imaginem el que va d'un terrisser treballant el fang; del teixidor amb el seu teler a mà, en la seva casa que dona a un carrer assolellat que té per fons l'alegria blava del mar; de l'artífex que construeix un vidre, un moble, una sabata, que fa aquest treball amb la satisfacció de veure'l avançar en les seves mans, de crear-lo amb la seva intel·ligència i amb el seu esforç.

El contrast a què em refereixo, és que avui aquest mateix home treballa en un taller trepidant i quilomètric, repetint en les seves hores de treball una sola operació d'una manera mecànica, sense fer intervenir per a res la seva iniciativa personal. És un treball sistemàtic en el qual l'afició a l'ofici no faria sinó destorbar. I el món va per aquests

camins, i oposar-s'hi seria ridícul, tant com menysprear l'auto per encabir-se en una incòmoda tartana; però cal convenir per aquestes mateixes raons que, si el món és mecànic, el camí de l'art es fa més difícil cada dia.

L'acceleració constant del sistema de viure, la lluita per la vida d'una manera cada dia més dura i apressadora, no afavoreix pas gens la gestió artística.

L'artista d'avui ha de resumir en uns instants la visió i el concepte plàstic que porta en la seva ànima. El camí és aquest: sintetitzar més i més. Dir molt amb pocs elements, amb poques línies, amb poques paraules. Ningú no escolta el qui parla llarg. Fa falta dir just, precís i de pressa el que hom vol. La vida frenètica darrera del màxim rendiment i el mínim esforç.

Les tendències de la pintura contemporània van per aquest camí, com un bon motor dels nostres dies; l'artista donarà amb un mínim de mitjans, la màxima intensitat.

D. CARLES

D'una polèmica encara

El senyor Joan Sacs ens ha tramès novament unes quartilles, les quals publiquem a continuació d'aquesta nota. El nostre primer intent, en llegir-les, fou de tornar-les al seu autor invitant-lo a una major calma i reflexió. Vam desistir, però de fer-ho, car temérem que fos donada una errònia interpretació al nostre acte. Ens hauria plagut força donar en aquest mateix número la nostra adequada resposta, però les exigències de la compaginació i la necessitat de publicar altres treballs de més immediat interès, ens ho priven. Ja tindrem ocasió de fer-ho en el número vinent, donant així per acabat aquest debat que l'amor propi, prenent el lloc al serè raonament, ha fet esdevenir enutjós.

Heus aquí la nova lletra del senyor Sacs:

Sr. E. Busquets.

Apreciat senyor: Us prego que vulgueu publicar a la vostra revista les següents objeccions a la vostra rèplica del número de gener proppassat, ara acabat d'aparèixer.

He de començar negant que jo hagi estat el promotor d'aquesta polèmica. Es cert que vós partíreu d'un article publicat per mi al diari *La Publicitat*, però no és menys cert que aquest article era l'efecte produït per un anterior article vostre publicat a la revista que dirigiu. La demanda de polèmica eixí explícitament de vós en el susdit diari. Vós al·legueu que bé us hauríeu de defensar, i a això ningú no objectarà res. Però defensar-se no és el mateix que requerir polèmica.

Voleu excusar la misteriosa estrangulació de la present polèmica que operàreu en el núme-

ro de novembre de l'any passat, quan la meua resposta no era encara acabada, bo i dient que obràreu així perquè jo em col·locava en un una tessitura perillosa i inútil per a l'esclariment de la polèmica... Us he de dir que aquesta explicació em sembla encara més misteriosa i il·lògica que la mateixa estrangulació. Jo em vaig col·locar en una tessitura correctíssima i considerablement raonada; i, per tal que consti així davant dels lectors de la vostra revista que s'interessen per aquesta polèmica, apel·lo al testimoni de la mateixa rèplica meua publicada en els números de novembre de 1930 i gener de 1931 de la *Revista de Catalunya*. Però encara que les coses haguessin passat tal com vós dieu, l'estrangulació no seria raó suficient, per part de l'iniciador d'una polèmica on no es debaten personalismes, sinó interessos espirituals de tothom. Per altra banda, els vostres escrúpols no es compaginen amb la tessitura de la vostra demanda de polèmica.

Afegiu a continuació que en parlar vós de travetes, cops de colze i baladreig no calia suposar (ni de lluny!) que us referíssi a mi. Ara veureu, per un paràgraf vostre que transcriuré a continuació, com us referíeu realment a mi. Dèieu vós: "Estem acostumats a les violències d'estil del Sr. Sacs i sabem també que sustenta la teoria que solament a còpia d'estridentes la nostra gent arriba a interessar-se en els afers o a fixar-se en les persones (1); tal vegada té raó Nosaltres, però, no el seguirem per aquest camí: els nostres principis ens ho priven, i tampoc no volem que ens prenguin per altre. Si alguna vegada arribem a assolir els primers rengles, serà pels nostres propis mereixements: mai pel baladreig, els cops de colze a les costelles del company, o les travetes".

Vegeu, doncs, com la calúmia és ben directa, com, lògicament, no pot anar dirigida a ningú més, i com n'esquiveu la responsabilitat. Si no voleu ben rectificar això... vós mateix.

No sou pas més afortunat quan insistiu a dir si jo sostinc en el meu llibre *El moble de la Xina* que els estils poden mixtificar-se i adaptar-se als capricis de falsos decoradors. El fragment del meu llibre que transcrivíeu, i on vós recolzeu aquesta mala interpretació, no parla de falsos decoradors ni de mixtificacions, ni tan sols s'insinua res d'això en tot el llibre. Per tant, vós direu si és pertinent d'afegir que si jo dono consells als falsos decoradors, els bons decoradors no escoltaran aquests consells. Jo no sé pas si els bons o els dolents decoradors escoltaran els vostres consells, però és molt probable que si no escolten els meus, bé escoltin els vostres, per la qual cosa us felicito. Els decoradors no poden pas eternament estar-se d'escoltar una cosa o altra.

En la primera rèplica m'acusàveu de recomanar, en el meu susdit llibre, papers que imiten estructures de fusta, ço que (encara que esbiaixadament) és l'únic error que us heu dignat rectificar. Efectivament: en la vostra segona rèplica veniu a dir que jo no feia tal recomanació, sinó que el que recomanava eren unes fulloles de fusta adherides a paper d'empaperar; fulloles que encara em plau recomanar per a aquestes ocasions d'adaptacions frívoles d'estils exòtics o antics als nostres pisos, ja que el meu llibre *El moble de la Xina* està ben notòriament adreçat a guiar el gust de l'estil xinès que en l'alta i mitjana burgesia s'ha despertat modernament. No es tracta, doncs, de cap manual d'arqueologia xinesa sinó, que els nostres burgesos o els nostres projectistes no s'esgarrin en aquesta matèria ni es trobin amb la desagradable sorpresa que un modern interior d'estil xinès els resulti japonès, o filipí, o conxinxinès, o d'estil barrejat o d'estil xinès de basar. Quant als placatges i llistonets que em retraieu, també poden ésser recomanables, tota vegada que en els autèntics interiors xinesos són elements admesos. És lamentable haver de perdre el temps en aquesta mena de restitucions de la veritat, les quals mai un bon polemista no suscitarà.

Hi ha, en la vostra darrera rèplica, la còpia d'un paràgraf meu sobre pedagogia de les arts decoratives que diu així: "... és més just de dir que el mestre ha d'estar saturat de prejudicis, i dels més arrelats que els seus estudis especials li hagin inculcat. La pedagogia és ciència fonamentalment prejudicista, on tot ha d'estar tan preestablert i coordinat que no admeti controvèrsia; i que, si ha d'ésser controvertit, no hagi d'ésser-ho a l'escola, sinó a l'acadèmia, al llibre, a la conferència: en un mot, als alts estudis". En aquest paràgraf, que mantinc, vós us recolzeu per atribuir-me l'afirmació que a l'escola l'alumne no compta, ço que no és just encara que, per a esbiaixar (ço que és cert), afegiu que preconitzo la passivitat del noi. De les dues idees, una de vostra i una altra de meua, en feu una sola i me l'atribuíu. Dieu: "...l'afirmació que l'alumne no compta, que és un element passiu..." Enlloc no he dit que a l'escola l'alumne no compta ¿Què seria, doncs, l'escola? En canvi, és probable que alguna vegada hagi escrit que en pedagogia,

(1) Això és completament gratuït, i fareu santament si em dieu com és que *sabeu* aquesta niciesia meua.

i, si voleu, a l'escola, l'alumne és un element passiu. Per contra, el mestre és l'element actiu. I en aquest fet ni vós ni jo no podem fer res: l'hem d'acceptar per força; és així i ha d'ésser així. I si en últim recurs voleu sostenir a peu i a cavall, i sense proves, que jo he dit aquella bes-tiesa que l'alumne a l'escola no compta, i si, per altra banda, voleu seguir sostenint que jo he dit que l'alumne compta a l'escola només com a element passiu, haureu de convenir que ja compta per alguna cosa, i ben essencial, en pedagogia. De manera que en una sola ratlla de tipografia heu mancat a la veracitat i us heu contradit.

Tampoc no sou veraç quan dieu qu'heu desviat la polèmica cap a la pedagogia en general quan calia limitar-se a l'artística. Per la meua part, el que jo he descabdellat en la present polèmica gira a l'entorn de la pedagogia artística, i particularment de la pedagogia i de l'estètica de les arts decoratives, ço que és cenyir-se al tema polemístic més estretament encara del que reclameu. Això si no és que us referissiu a unes paraules meves sobre la pedagogia ingenuista, les quals fan així: "La prova (de la pedagogia ingenuista) ha estat feta en diversos ensenyaments primaris, i arreu ha fracassat". Però em resisteixo a creure que us refugiéssiu en tan puerils estratagemes. Aleshores... vós direu...

En un altre paràgraf us mostreu molt content que jo hagi fet concessions a la vostra estranya estètica i a les vostres *demodades* i desacreditades idees pedagògiques. Dieu que us ha plagut força la meua declaració de demanar una escola d'ensenyament de les arts decoratives acarada a l'esdevenidor, vivint en el present, *encara que sigui lligant-la amb el passat*, ço que vós també hauríeu sempre defensat..." Aquestes paraules que m'atribuïu no sé pas on les haureu pogut llegir. Jo us diré, però, que crec en una escola acarada a l'esdevenidor, vivint en el present i *principalment* lligada amb el passat. Dubto que mai jo hagi escrit el pejoratiu *encara que sigui lligant-la amb el passat*.

Vegeu, doncs, com és simple il·lusió, per ara, la coincidència de les vostres idees amb les meves. Com es podria conjugar aquest petit credo que acabo d'enunciar amb les següents idees vostres que tant contradiuen allò que més amunt us retreia, de si vós sempre heu defensat un credo idèntic al meu? Vegeu, si no, picat ací i allà, el que heu arribat a escriure:

"Hi ha qui preconitza, com a fonament de tota ensenyança artística, l'estudi previ dels estils antics, sense fixar-se que això és carregar l'esperit de l'alumne amb el pes mort d'una sèrie de fórmules i prejudicis dels quals més tard difícilment podrà desprendre's, inlfuït visiblement en tota la seva producció".

Sincerament, creiem que aquest camí (l'ensenyament dels clàssics) és equivocac, ja que l'art ha d'ésser fill del seu temps. Voler resoldre els actuals afers servint-nos de les idees dels nostres avis, és exposar-nos a l'error, quan no a la fallida..."

"Bo serà conèixer la Història de l'Art... el que mai no haurà de fer-se, però, és copiar els estils antics o intentar llur modernització..."

"... i si en lloc d'aprofitar la deu d'energia que l'alumne porta en si... li carreguem l'intel·lecte amb una sèrie afeixugant de lleis i normes i tractem d'imposar-li unes idees, de tradició o de modernitat,... tinguem ben present que correm el risc de malmetre... etc. etc."

Protesteu després, Sr. Busquets, que jo hagi dit que enyoreu l'ensenyament gremial, i, tot escandalitzat, em pregunteu: "Com heu pogut suposar tal cosa?—I bé: no és que ho hagi suposat, sinó que us ho he llegit en el cinquè paràgraf del vostre escrit de juliol de 1930, de la vostra revista, i en el paràgraf que fa deu del vostre darrer article (gener de 1931), en la mateixa revista, si bé en aquest us referiu a l'ensenyament de tipus perfectament gremial que persistia en la vostra infància.

Espero que, a desgrat de no haver trobat cap punt de coincidència entre vós i jo en el curs d'aquesta incipient polèmica, voldreu considerar-la important, mal sigui per la matèria que s'hi debat, i que, per tant, tota vegada que es sosté amb la màxima correcció que es dona en les nostres latituds, voldreu continuar-la en el número immediat, el de febrer, (1) i els vinents, tot procurant no donar lloc a rèpliques de simple rectificació d'errors i males interpretacions: perquè, amb gaires rèpliques com aquesta, dedicada tan sols a desfer equivocacions que no vull qualificar, fatigaríem els lectors i la discussió sobre pedagogia artística, que és allò que a tots ens interessa, quedaria arreconada. Resten sense contestació molts punts de les meves dues rèpliques, els quals em semblen en si mateixos de molt interès.

En espera, doncs, de la vostra bona resposta, us saludo atentament

JOAN SACS

(1) Encara que vós vulgueu demorar la resposta.

Notes i comentaris

Ricard Canals, Enric Galwey. El dia 7 d'aquest mes de febrer, a les tres de la matinada, deixava d'existir a la nostra ciutat En Ricard Canals, el notabilíssim pintor tan excel·lent artista com perfecte cavaller. Canals ha mort jove encara, car tenia just 55 anys; la mort l'ha sobtat en plena producció, quan treballava en els plafons que havien de decorar les parets d'un dels nous salons de la Casa de la Ciutat, els quals deixa sense acabar. L'obra d'aquest artista, extensa i completa, car tractà tots els temes, del retrat al paisatge, excel·lent en tots, és escampada arreu, per museus i col·leccions particulars d'aquí i de l'estranger. El nostre Lluís Plandiura posseeix una molt nombrosa i ben triada col·lecció d'obres de Canals, on són representades les seves diverses èpoques.

L'acte del seu enterrament fou una veritable demostració del dol que el seu traspàs produí en els nostres centres artístics i intel·lectuals. El seguici, nombrós i distingit, era presidit pels fills del malaguanyat artista i per l'alcalde, senyor comte de Güell.

Després de Canals, amb pocs dies d'interval, el dia 10, la mort ens ha vingut a arrabassar un altre gran artista: l'Enric Galwey. Ambdós formaren part del Jurat d'atorgació de premis del Concurs *Barcelona vista pels seus artistes*, les deliberacions del qual no van poder veure conlloses. Galwey, d'ascendència anglesa, era fill de Barcelona, on va néixer l'any 1864. La seva obra de paisatgista és verament important i intel·ligent. Havia conquerit distincions oficials en les exposicions d'aquí i de l'estranger, a les quals concorria assíduament. L'acte del seu enterrament fou també una veritable manifestació de dol.

Reposin en pau els eminents artistes. Amb quanta de raó podríem dir ara que els bons se'n van ..

Les visites col·lectives del F. de les A. D. Aquest mes han estat efectuades dues visites més de les organitzades per a aquest curs: una a la fàbrica de cristall que la Unió Vidriera d'Espanya posseeix a la Bordeta (on els concurrents pogueren fer-se càrrec de les diverses fases que l'elaboració d'una peça de cristall comporta, des del seu començament fins a deixar-la enllestida, així com també de les diverses tècniques emprades en la seva ornamentació), i una altra a la importantíssima col·lecció d'art japonès propietat del senyor Josep Mansana.

No és fàcil, en una senzilla nota, donar una idea, per molt somera que sigui, de la real importància d'aquesta col·lecció, digna en tots conceptes d'ésser estudiada.

Caldria, per a això, dedicar-hi tota una monografia. Les laques, els vòris, les armes, les porcellanes, els brodats, les pintures, les estampes, les caretes teatrals i altres molts objectes, tots prou interessants i selectes, formen aquest veritable museu, tot ell dedicat a aquest art japonès tan admirable, tan preciosista i, amb tot, tan vivent. El senyor Mansana una vegada més va donar proves del seu afecte a la nostra Entitat acollint-nos amablement en la seva senyorivola mansió, tota ella ennoblida dels reflexos de l'art, i donà totes les facilitats als nombrosos visitants perquè la visita els fos, ultra educativa, plaent. Regraciem una vegada més el senyor Mansana per les seves moltes atencions.

La noble tècnica del gravat. L'Institut Català de les Arts del Llibre ha celebrat la seva III Exposició de Calcografia a la qual han concorregut ultra els artistes deixebles de l'Institut, una selecció d'artistes de Madrid especialment invitats. Aquesta exhibició celebrada a la Sala Busquets, ha estat una digna continuadora de les anteriorment celebrades.

Barcelona vista pels seus artistes. El darrer dia d'aquest mes ha estat celebrada la festa del vernissatge de les obres presentades a aquest important concurs, el qual ha constituït un veritable èxit per a l'entitat organitzadora. Feia molt temps que no s'havia vist a Barcelona una tan nòrrida exposició de pintura, i si bé cal plànyer l'absència d'alguns dels nostres més significats mestres i l'abundor d'obres francament dolentes, ens cal felicitar al Cercle Artístic per haver donat lloc, amb l'organització d'aquest concurs, a la celebració d'una exposició digna de Barcelona, i que la nostra gent s'adoni de la conveniència de reprendre la celebració periòdica de les Exposicions Internacionals d'Art que tant d'èxit havien assolit a la nostra ciutat. Cal plànyer-se, però, que a Barcelona no existeixi actualment un local apropiat i conservat en condicions prou dignes per a celebrar-hi una exposició un xic nombrosa, cosa que ha motivat que l'important conjunt de pintura aplegada amb motiu d'aquest concurs no hagi pogut ésser exhibida com era de desitjar, amb tot i l'esforç realitzat per l'entitat organitzadora. Han estat presentades en aquesta Exposició, incloent-hi la secció d'obres fora de concurs per no adir-se amb les mesures consignades en les bases, 3x5 obres, i el veredict del Jurat, fet públic ja alguns dies abans de la inauguració, ha estat considerat, en conjunt, just.

Ja tindrem ocasió de parlar més detingudament d'aquesta interessant manifestació artística.

J. Sala

FURNITERIA CAMARERAS

CUINES FIXES I POR
TATILS. CENTRALS
I ESPECIALS. TERMO
SIFONS. CALEFAC
CIONES. ESCALFA
PANXES. ESTUFES
SALAMANDRES

FÀBRICA: DIPUTACIÓ, 415-423 i SICÍLIA, 226-232. Teléf 50723
DIPOSIT: HOSPITAL, 87-Teléf 17091. BARCELONA